

**YANGI O‘ZBEKISTONDA MAHALLA TIZIMI ISLOHOTLARI VA
ULARNING YOSHLAR TARBIYASIGA TA’SIRI***Andijon davlat pedagogika insituti**Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti**Milliy g‘oya ma‘naviyat asoslari va huquq ta’limi yo‘nalishi**talabasi Abdusamatov Ozodbek Olimjon o‘g‘li**abdusamatovozodbek0541@gmail.com***ANNOTATSIYA**

Mazkur maqolada Yangi O‘zbekistonni barpo etish jarayonida mahalla tizimida amalga oshirilayotgan tub institutsional islohotlar va ularning o‘ziga kelayotgan yosh avlod tarbiyasiga ko‘rsatayotgan ijobiy ta’siri falsafiy, pedagogik va ijtimoiy nuqtai nazardan tahlil qilingan. Muallif mahalla yettiligi va mahalla yoshlar yetakchisi faoliyatining yo‘lga qo‘yilishi hamda yoshlar daftari kabi tizimlarning yoshlar bandligini ta’minlash, ularni g‘ayriijtimoiy illatlardan asrash va intellektual salohiyatini yuksaltirishdagi o‘rnini yoritib bergan. Maqolada oila, maktab va mahalla hamkorligi bugungi globalashuv va axborot xurujlari davrida yoshlar ma‘naviyatini himoya qiluvchi eng ishonchli ijtimoiy qalqon ekani asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, mahalla instituti, mahalla yettiligi, yoshlar tarbiyasi, komil inson, yoshlar yetakchisi, yoshlar balansi, yoshlar daftari, ma‘naviy yuksalish, Uchinchi Renessans, milliy qadriyatlar, ijtimoiy qalqon.

АННОТАЦИЯ

В данной статье с философской, педагогической и социальной точек зрения анализируются коренные институциональные реформы, проводимые в системе махалли в процессе построения Нового Узбекистана, и их положительное влияние на воспитание подрастающего поколения. Автор освещает роль деятельности махаллинской семерки, молодежного лидера махалли и системы молодежной тетради в обеспечении занятости молодежи, защите ее от антиобщественных пороков и повышении интеллектуального потенциала. В статье обосновано, что сотрудничество семьи, школы и махалли является наиболее надежным социальным щитом, защищающим духовность молодежи в нынешнюю эпоху глобализации и информационных атак.

Ключевые слова: Новый Узбекистан, институт махалли, махаллинская семерка, воспитание молодежи, гармонично развитая личность, молодежный лидер, молодежный баланс, молодежная тетрадь, духовный рост, Третий Ренессанс, национальные ценности, социальный щит.

ABSTRACT

This article analyzes the radical institutional reforms implemented in the mahalla system during the process of building the New Uzbekistan and their positive impact on the education and upbringing of the younger generation from philosophical, pedagogical, and social perspectives. The author highlights the role of the mahalla seven, the mahalla youth leader, and the youth notebook system in ensuring youth employment, protecting them from antisocial vices, and enhancing their intellectual potential. The article substantiates that the cooperation of family, school, and mahalla is the most reliable social shield protecting the spirituality of youth in the current era of globalization and information attacks.

Keywords: New Uzbekistan, mahalla institution, mahalla seven, youth education, harmonious individual, youth leader, youth balance, youth notebook, spiritual growth, Third Renaissance, national values, social shield.

Kirish

Bugungi kunda Yangi O'zbekistonni barpo etish va uning strategik poydevorini mustahkamlash yo'lida hayotga tadbqiq etilayotgan keng ko'lamli, shiddatli va chuqur ildiz otgan yangilanishlar jarayonida jamiyatning eng muqaddas hamda eng muhim hayotiy bo'g'ini hisoblangan mahalla tizimini tubdan isloh qilish davlat siyosatining eng ustuvor vazifasiga aylandi. Zero, dunyo sivilizatsiyasi tarixida o'ziga xos o'rin tutgan va faqat sharqona dunyoqarashga xos bo'lgan mahalla — shunchaki rasmiy idora, ma'muriy hudud chegarasi yoki fuqarolar yig'iladigan oddiy maskan emas. U eng avvalo inson sha'ni qadrlanadigan, xalq bilan davlat organlari o'rtasidagi o'zaro ishonchga asoslangan mustahkam ma'naviy ko'priq, asrlar sinovidan o'tib kelayotgan milliy qadriyatlar, betakror urf-odatlar, an'analar va olijanob ijtimoiy hamjihatlikning tirik sarchashmasidir. Aynan mana shu jihati bilan mahalla bugun mamlakatimiz ijtimoiy hayotining yuragi va har bir islohotning bosh mezoni darajasiga ko'tarildi.

Hozirgi shiddatli zamonda, butun millat o'z oldiga buyuk va muqaddas maqsadlarni qo'yib, Uchinchi Renessans poydevorini o'z qo'li bilan yaratayotgan tarixiy davrda, jamiyatimizning eng bebaho boyligi va eng qudratli kuchi sifatida e'tirof etilayotgan yosh avlod tarbiyasi bevosita mahalla muhiti bilan chambarchas va uzviy bog'liqdir. Inson shaxsining shakllanishi, uning ma'naviy dunyosi va dunyoqarashining pishib yetilishi aynan shu kichik ijtimoiy makonda boshlanadi. So'nggi yillarda ushbu tizimda amalga oshirilayotgan yangicha, inqilobiy va tizimli islohotlar yosh avlodni har tomonlama yetuk, intellektual salohiyatli va komil inson etib tarbiyalash, ularning jamiyat hayotidagi ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, zamonaviy axborot texnologiyalari va kasb-hunarlarni mukammal egallashlariga keng imkoniyatlar yaratish, shuningdek, dunyoda kechayotgan turli mafkuraviy tahdidlar va zararli yot g'oyalardan ishonchli himoya qilishda mutlaqo yangi, yorqin sahifani ochib berdi.

Endilikda mahalla muassasasi shunchaki kuzatuvchi emas, balki davlat siyosatining eng quyi, eng chekka bo'g'inigacha begubor va adolatli yetib borishini kafolatlaydigan, har bir oila hamda fuqaroning quvonchu tashvishida bevosita aks etadigan chinakam jonli, xalqchil va fidoyi tizimga aylandi. U oilada boshlangan tarbiyaviy jarayonlarni jamiyat sotsiumiga uyg'unlashtirib, yoshlar qalbida Vatanga sadoqat va milliy g'urur tuyg'ularini shakllantiruvchi eng ulug' tarbiya maktabi sifatida o'zining Microsoft yoki boshqa xorijiy andozalardan ustun bo'lgan yangi ijtimoiy missiyasini bajarishga kirishdi.

Asosiy qism: Mahalladagi yangi tizim va yoshlar tarbiyasining ijtimoiy-ma'naviy jihatlari

Yangi O'zbekiston sharoitida mahalla boshqaruv tizimining maqsadli, muvofiqlashtirilgan va manzilli ravishda tashkil etilishi yoshlar hayotini ijobiy tomonga o'zgartirishda hamda ularning ijtimoiy moslashuvida eng muhim poydevor vazifasini o'tamoqda. Ayniqsa, sohada mahalla yettiligi tizimining yo'lga qo'yilgani har bir xonadon, xususan, har bir o'smir, yigit va qizning kundalik muammolari, qiziqishlari hamda intilishlari bilan alohida, professional va pedagogik nuqtai nazardan yondashgan holda shug'ullanish imkoniyatini taqdim etdi. Ushbu yaxlit tizim doirasida mahalla raisi, hokim yordamchisi, xotin-qizlar faoli, profilaktika inspektori, soliqchi va ijtimoiy xodim bilan birgalikda, eng asosiysi, mahalla yoshlar yetakchisi faoliyatining yo'lga qo'yilishi yoshlar bilan ishlash strategiyasini mutlaqo yangi bosqichga olib chiqdi. Endilikda yoshlar o'zlarining ijodiy tashabbuslari, ijtimoiy-iqtisodiy muammolari, innovatsion takliflari yoki shunchaki zamonaviy kasb-hunar o'rganish istaklari bilan uzoq masofadagi yuqori davlat idoralariga sarsan bo'lib borishiga ehtiyoj qolmadi. Ugalar to'g'ridan-to'g'ri o'z mahallasida tunu kun faoliyat olib borayotgan, ularning tilini, ruhiyatini, ichki kechinmalarini va zamonaviy qarashlarini hamma dildan yaxshi tushunadigan tengdoshi, ya'ni yoshlar yetakchisiga bimalol murojaat qilmoqdalar. Bu ijobiy holat yosh avlod vakillarida davlat tizimiga va o'z kelajagiga bo'lgan mustahkam ishonchni qaror toptirish barobarida, ularning jamiyat oldidagi ijtimoiy mas'uliyat, daxldorlik va fuqarolik burchi hissini ham yuksaltirishga xizmat qilmoqda.

Islahotlarning amaliy, hayotiy va samarali ifodasi sifatida har bir mahallada yoshlar balansis tizimining izchil shakllantirilgani tarbiyaviy va ma'rifiy ishlarni ilmiy-tizimli tashkil etishga mustahkam zamin yaratdi. Bu yangicha yondashuv tufayli hududdagi ishsiz, ijtimoiy himoyaga muhtoj, oilaviy sharoiti og'ir, tarbiyasi ma'lum ma'noda oqsayotgan, huquqbuzarlik sodir etishga moyilligi bor bo'lgan yoki turli hayotiy sabablarga ko'ra chet ellarga ketgan yoshlarning aniq ro'yxati, qiziqishlari xaritasi va elektron bazasi shakllantirildi. Ushbu zanjirning davomi o'laroq hayotga kirib kelgan yoshlar daftari tizimi esa nafaqat iqtisodiy ko'mak berish vositasi, balki yoshlarni turli zararli ijtimoiy illatlar, jinoiy guruhlar va internet tarmoqlaridagi

mafkuraviy xurujlardan asrab qoluvchi qudratli ma'naviy qalqonga aylandi. Ushbu tizim doirasida yuz minglab yigit-qizlarning zamonaviy kasb-hunarlar, xorijiy tillar, raqamli texnologiyalar va dasturlash asoslarini mukammal o'rganishlari uchun davlat tomonidan subsidiyalar ajratilmoqda, ularning safarbarlik chaqiruvi zahirasi badallari to'lab berilmoqda hamda tadbirkorlik faoliyatini boshlamoqchi bo'lgan yoshlarga imtiyozli kreditlar, zarur asbob-uskunalar va yer maydonlari ajratilmoqda. Yoshlarning moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlanishi va eng muhimi, ularning doimiy foydali mehnat bilan band qilinishi, o'z-o'zidan jamiyatdagi eng katta xavf — bekorchilikning butunlay oldini oladi. Zero, sharqona pedagogika va islom falsafasida ham bekorchilik inson ongini zaharlovchi barcha yomonliklarning va axloqiy tubanliklarning bosh asosi ekani qayta-qayta ta'kidlanadi. Mahallaning ko'rsatayotgan ushbu manzilli ko'mogi yoshlar o'rtasida jinoyatchilik, giyovandlik va yot diniy-ekstremistik oqimlarga qo'shilib ketish xavfini keskin kamaytirishda beqiyos natijalar berayotir.

Yoshlar tarbiyasi faqatgina iqtisodiy ehtiyojlarni qondirish, ularga moddiy yordam ko'rsatish yoki ish o'rinlari yaratishdan iborat deb qaralsa, bir tomonlama yondashuv bo'lib qoladi, chunki haqiqiy komillik poydevori ma'naviy-axloqiy yuksalishda, qalb va ruh tarbiyasida yotadi. Shu boisdan ham, Yangi O'zbekistonning yangilanayotgan mahallalarida sog'lom, oqibatli va ma'rifatli ijtimoiy-ma'naviy muhitni barpo etishga eng birlamchi vazifa sifatida qaralmoqda. Mahallalarda muntazam va an'anaviy tarzda tashkil etilayotgan besh tashabbus olimpiadasi, turli sport musobaqalari, badiiy ko'rik-tanlovlar va yosh kitobxon kabi nufuzli intellektual bellashuvlar mahalla yoshlarini umumiy, olijanob va ezgu maqsadlar yo'lida bir ijtimoiy makonga birlashtirmoqda. Bu kabi ommaviy, madaniy va sport tadbirlari o'sib kelayotgan yosh avlod qalbida jamoaviylik, o'zaro birdamlik, bir-biriga yordam qo'lini cho'zish, sog'lom raqobat va samimiy do'stlik tuyg'ularini chuqur shakllantiradi.

Shu bilan bir qatorda, mahallalarda ko'p yillik hayotiy va mehnat tajribasiga ega bo'lgan tabarruk nuroniyalar, keksalar maslahati guruhlar hamda el-yurt orasida obro'-e'tibor qozongan otaxon va onaxonlarning tarbiyaviy jarayonlar markaziga qaytarilishi milliy qadriyatlarimiz va mafkuraviy immunitetimiz davomiyligini ta'minlashda bosh omil bo'lmoqda. Yo'ldan adashgan, oilaviy nizolar girdobida qolgan, ota-ona mehridan chetda qolgan yoki xulq-atvorida g'ayriijtimoiy salbiy o'zgarishlar kuzatilayotgan o'smirlar va yoshlar bilan yakka tartibda, otalarcha g'amxo'rlik asosida suhbatlar o'tkazish, ularga qadimiy ustoz-shogird an'analari negizida to'g'ri hayotiy yo'l ko'rsatish mahalla institutining o'ziga xos muqaddas tarbiyaviy kuchi hisoblanadi. Mahalladagi har bir oilaning o'zaro jipsligi, bir-birining xonadonidagi ahvoldan xabardorligi va ahlilik tamoyili yoshlar qalbida oilaviy muqaddas qadriyatlarga cheksiz hurmat, kattalarga izzat, kichiklarga shafqat hamda eng asosiysi, o'z Vataniga, tuprog'iga bo'lgan sadoqat va muhabbat tuyg'ularini shunchaki quruq so'zda emas, balki amalda yorqin namoyon etishiga xizmat qilmoqda.

Xulosa: Mahalla — kelajak avlod kamoloti kafolati

Xulosa qilib aytganda, Yangi O‘zbekistonda mahalla tizimini modernizatsiya qilish va uni tubdan isloh etish yo‘lida olib borilayotgan keng qamrovli evolyutsion o‘zgarishlar shunchaki ijtimoiy-isoqtisodiy, statistik yoki shunchaki navbatdagi ma‘muriy loyiha emas, balki millat genofondini asrash, yuksak ma‘rifatli, sog‘lom va har tomonlama barkamol avlodni voyaga yetkazishga qaratilgan uzoq muddatli, strategik davlat siyosatidir. Mahalla raqamlashgan, xalq og‘irini yengil qiladigan shaffof tizimga va zamonaviy xizmatlar maskaniga aylangani sayin, uning bag‘ridagi o‘zbekona mehr-oqibat, qo‘ni-qo‘shnichilik munosabatlari, jamoatchilik nazorati va tarbiyaviy mezonlar yanada mustahkamlanib, yangicha ma‘no-mazmun kasb etmoqda.

Oila, maktab va mahalla uchligini bir-biri bilan uzviy hamkorlikda bog‘lovchi bosh strategik bo‘g‘in o‘laroq, ushbu xalqchil institut yoshlarimizni bugungi globallashuv, internet asri va shiddatli mafkuraviy-axborot xurujlari kechayotgan asrda har xil ma‘naviy tahdidlar va g‘oyaviy bo‘shliqlardan asrab qoluvchi eng ishonchli, eng muqaddas ijtimoiy qalqondir. Zero, mahallasi osoyishta va birdam, fuqarolari hamjihat, yoshlari esa band, ilm-ma‘rifatli, yuksak tarbiyali va kasb-hunarli bo‘lgan yurtning mustaqilligi abadiy, xavfsizligi mustahkam, kelajagi esa har doim barqaror va farovon bo‘lib qolaveradi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. Toshkent, "O‘zbekiston" nashriyoti, 2021.
2. Inatov Shavkat Mirzalievich. Mahalla – fuqarolik jamiyatining asosi. Toshkent, "Adolat" nashriyoti, 2022.
3. Quronov Muhammad. Milliy tarbiya prinsiplari va mahalla instituti. Toshkent, "Ma‘naviyat" nashriyoti, 2020.
4. Tojiyeva Zulxumor Xolmatovna. Oila, maktab va mahalla hamkorligining sotsiologik jihatlar. O‘zbekiston sotsiologiyasi jurnali, ikki ming yigirma to‘rtinchi yil, uchinchi son.
5. Alqarov Baxtiyor Quvondiqovich. Yoshlar sotsiologiyasi va zamonaviy tahdidlar. Toshkent, "Yangi asr avlodi" nashriyoti, 2023.
6. G‘ofurov Ulug‘bek Razzoqovich. Yangi O‘zbekistonda mahalla tizimidagi institutsional islohotlar. Jamiyat va boshqaruv jurnali, 2021.